

היזק ראייה

I. בעניין ראייה

(תחשוב על איסורי וחיוכי ראייה בכלל בהלכה – מה טיבם?)

1. פסחים כו. "אמר רבא (ש' 8) עד "העומדין בחוץ" (ליד תד"ה לאותן)
2. במדבר כד/ב
- ב. תרגום יונתן שם
- ג. רש"י שם
- ד. ריקאנטי (שם)
- ה. בבא בתרא ס.

II. סוגיה העיקרית

1. בבא בתרא ב. ג. נקודותיים הראשונים
2. תורה תמימה במדבר כד/ב
- ב. תורה תמימה הערות במדבר פרק כד הערה א

III. יסוד האיסור(ים)

1. ערוה"ש קנד/ו עד "מונעו מעשייתו"
2. שו"ע קנד/ג וסמ"ע שם ס"ק י ונתיבות שם ס"ק יח
3. אנצקלופדיה תלמודית ערך "הזק ראייה", הקטע שמתחיל "ביסודו של הזק ראייה"
4. ספר משכיל לדוד על במדבר כד/ב

IV. עוד פרטי הלכה

כדאי לסקור כל סימן קנד (וגם קנז)

1. בזה"ז בכלל: פתחי חשן הל' נזיקין פרק יד הערה ד מ"ועכ"פ לא ידעתי" (7 ש' מסוף העמוד) עד "משכנות ישראל ס' לד." 2)
- ש' מסוף העמוד
2. כופין: שו"ע קנז/א
3. ברשות הרבים: שו"ע קנד/ג בסוף, וערוה"ש קנד/י-יא
4. באינו יהודי --
- נזק נגדו: חזו"א ב"ק יג קטא הראשון ו-ג' שורות הראשונות של קטע השני, ופתחי חשן הל' נזיקין א הערה ב עד ד"ה ונראה, 8 ש' מסוף ההערה
- חיובו בנזיקין: ופתחי חשן הל' נזיקין פרק א הערה ב ד"ה ונראה, 8 ש' מסוף ההערה

Privacy, Databases, and Jewish Law, Ellis Weinberger

Chapter Three

What are the concepts underlying the Jewish relationship to privacy?

This work was accepted towards a MSc. (Econ) in Information and Library Studies at the University College of Wales, Aberystwyth.

<http://www.cus.cam.ac.uk/~ew206/dissertation.html>

"CURTAINS OPTIONAL: There are degrees of urban exhibitionism at the Richard Meier apartments beside the West Side Highway in Manhattan, where this mode of living is catching on", New York Times (Week in Review), by Penelope Green, Published: November 4, 2007

<http://www.nytimes.com/2007/11/04/weekinreview/04green.html?pagewanted=all>

I. בעניין ראייה

(תחשוב על איסורי וחיובי ראייה בכלל בהלכה – מה טיבם?)

1. פסחים כו. "אמר רבא (ש' 8) עד "העומדין בחוץ" (ליד תד"ה לאותן)

אמר רבא מנא אמינא לה (דתניא) [דתנן] לולין היו פתוחין בעליית בית קדשי הקדשים שבהן משלשלין את האומנים בתיבות כדי שלא יזנו עיניהם מבית קדשי הקדשים והא הכא דלא אפשר וקא מיכוין ואסור ותסברא והאמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה אלא מעלה עשו בבית קדשי הקדשים איכא דאמרי אמר רבא מנא אמינא לה דתניא אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא קול ומראה וריח אין בהן משום מעילה מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא מאי לא לאותן העומדין בפנים דלא אפשר וקא מיכוין ואסור לא לאותן העומדין בחוץ

2א. במדבר כד/ב

וַיִּשָׂא בַלְעָם אֶת עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטֵי וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:

2ב. תרגום יונתן שם

(ב) וַיִּזְקַף בַּלְעָם אֶת עֵינָיו וַתֵּרָא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטֵיהוֹן בְּבִתְיָהוֹן מְדַרְשֵׁיהוֹן וְלֹא הָיוּ תַרְעִיהוֹן מְכֻוֹנִין לְלוֹ קָבִיל תַרְעֵי תַכְרִיהוֹן וַיִּשְׁרַת עָלָיו רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ:

2ג. רש"י שם

(ב) וישא בלעם את עיניו - בקש להכניס בהם עין רעה, והרי יש לך שלש מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה האמורים למעלה:

שוכן לשבטיו - ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינן מעורבין, ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה, שלא יציץ לתוך אהל חבירו:

(2ד. ריקאנטי שם)

(ב) וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו [כד, ב]. דע כי בהיות בלעם הרשע מעלה נפשו בעליונים, היה צריך לראות ולהסתכל במי שכוונתו עליו להרע או להטיב, והיה מדביק וקושר מחשבתו למעלה והיה ממשיך כח עליון על מי שהיה מסתכל, זהו שנאמר עליו [פסוק ד] אשר מחזה שדי יחזה נופל וגלוי עינים, כי גלוי עינים ממש היה צריך לו, זהו [לעיל כג, יד] ויקחהו שדה צופים, שהיה צופה בהם כדי להמשיך עליהם כוונתו ומחשבתו הרעה. אבל יי' יתברך היודע ומבין כל הכוונות ראה רוע שיעור כוונתו ומחשבתו הרעה לקלל את ישראל והפכה לטובה שנאמר [דברים כג, ו] ויהפוך יי' אלהיך לך את הקללה לברכה. ותתבונן מכאן עד היכן מגיע כח המחשבה וההרהור אם לטוב אם לרע, על כן אמרו רז"ל [נדרים ז ע"ב] כל מקום שנתנו חכמים עיניהם או מיתה או עוני, וכענין רבי יוחנן [בבא קמא קיז ע"א] דלו לי גבינאי ונתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות, כי בהיות החסיד הקדוש והטהור מדביק מחשבתו בעליונים כל דבר וענין שהיה חושב בו ומכוין עליו באותה שעה היה מתקיים מיד אם טוב אם רע, ועל דרך סוד התפלה וסוד הקרבנות שהוא דבקות והתקרבות העליונים. אמנם טעם היות כח עין הרע נמצא יותר בתלמידי חכמים, הוא לפי שכוונתם ומחשבתם בחכמה אחרונה והיא השופטת ומענשת, ולפעמים נשמת הנענש נטלת ממנו על ידי כך.

2ה. בבא בתרא ס.

מתני'. לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן לא יעשנו גדול אחד לא יעשנו שנים אבל פותח הוא לרה"ר פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון היה קטן עושה אותו גדול ואחד עושה אותו שנים גמ'. מנהני מילי א"ר יוחנן דאמר קרא + במדבר כ"ד + וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו מה ראה ראה שאין פתחי אהליהם מכוונין זה לזה אמר ראויין הללו שתשרה עליהם שכינה

II. סוגיה העיקרית

1. בבא בתרא ב. ג. נקודותיים הראשונים

[דף ב עמוד א] /מתני'/. השותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר - בונין את הכותל באמצע. מקום שנהגו לבנות גויל, גזית, כפיסין, לבינין - בונין, הכל כמנהג המדינה. גויל - זה נותן ג' טפחים וזה נותן ג' טפחים; בגזית - זה נותן טפחיים ומחצה וזה נותן טפחיים ומחצה; בכפיסין - זה נותן טפחיים וזה נותן טפחיים; בלבינין - זה נותן טפח ומחצה וזה נותן טפח ומחצה. לפיכך, אם נפל הכותל - המקום והאבנים של שניהם. וכן בגינה, מקום שנהגו לגדור - מחייבין אותו; אבל בבקעה, מקום שנהגו שלא לגדור - אין מחייבין

אותו, אלא אם רצה, כונס לתוך שלו ובונה ועושה חזית מבחוץ. לפיכך, אם נפל הכותל - המקום והאבנים שלו. אם עשו מדעת שניהם - בונים את הכותל באמצע ועושים חזית מכאן ומכאן. לפיכך, אם נפל הכותל - המקום והאבנים של שניהם.

גמ'. סברוה מאי מחיצה? גודא, כדתניא: מחיצת הכרם שנפרצה - אומר לו גזור, חזרה ונפרצה - אומר לו גזור, [דף ב עמוד ב] נתיאש הימנה ולא גדרה - ה"ו קידש וחייב באחריות; טעמא דרצו, הא לא רצו - אין מחייבין אותו, אלמא: היזק ראייה לאו שמייה היזק. ואימא: מחיצה - פלוגתא, כדכתיב: +במדבר ל"א+ ותהי מחצת העדה, וכיון דרצו - בונים את הכותל בעל כרחו, אלמא: היזק ראייה שמייה היזק! אי הכי, האי שרצו לעשות מחיצה, שרצו להצות מבעי ליה! אלא מאי? גודא, בונים את הכותל, בונים אותו מבעי ליה! אי תנא אותו, הוה אמינא במסיפס בעלמא, קמ"ל כותל.

בונים את הכותל באמצע וכו'. פשיטא! לא צריכא, דקדים חד ורצייה לחבריה, מהו דתימא מצי א"ל: כי איתרצאי לך - באורא, בתשמישתא לא איתרצאי לך, קמ"ל. והיזק ראייה לאו שמייה היזק? (סימן: גינה כותל כופין וחולקין חלונות דרב נחמן) ת"ש: וכן בגינה! גינה שאני, כדר' אבא, דאמר ר' אבא אמר רב הונא אמר רב: אסור לאדם לעמוד בשדה חבירו בשעה שהיא עומדת בקמותיה. והא וכן קתני! אגויל וגזית. ת"ש: כותל חצר שנפל - מחייבין אותו לבנות עד ד' אמות! נפל שאני. ודקארי לה מאי קארי לה? סיפא איצטריכא ליה: מד' אמות ולמעלה - אין מחייבין אותו. ת"ש: כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר; ש"מ: היזק ראייה שמייה היזק! היזקא דרבים שאני. ודיחיד לא? ת"ש: אין חולקין את החצר עד שיהא בה ד' אמות לזה וד' אמות לזה; הא יש בה כדי לזה וכדי לזה - חולקין, מאי לאו בכותל! לא, במסיפס בעלמא. תא שמע: החלונות, בין מלמעלה בין מלמטה ובין מכנגדן - ד' אמות; ותני עלה: מלמעלן - כדי שלא יציץ ויראה, מלמטן - כדי שלא יעמוד ויראה, מכנגדן - כדי שלא יאפיל! היזקא דבית שאני. תא שמע, דאמר רב נחמן אמר שמואל: גג הסמוך לחצר חבירו - עושין לו מעקה גבוה ד' אמות! שאני התם, דאמר ליה בעל החצר לבעל הגג: לדידי קביעה לי תשמישי, לדידך לא קביעה לך תשמישתך, ולא ידענא בהי עינדא סליקא ואתית [דף ג עמוד א] דאיצטבע מינך. לישנא אחרנא אמרי לה: סברוה מאי מחיצה? פלוגתא, דכתיב: +במדבר ל"א+ ותהי מחצת העדה, וכיון דרצו - בונים את הכותל בעל כרחו, אלמא: היזק ראייה שמייה היזק. אימא: מאי מחיצה? גודא, (דתנן) +מסורת הש"ס: [דתניא] +: מחיצת הכרם שנפרצה - אומר לו גזור, נפרצה - אומר לו גזור, נתיאש הימנה ולא גדרה - הרי זה קידש וחייב באחריותה; וטעמא דרצו, הא לא רצו - אין מחייבין אותו, אלמא: היזק ראייה לאו שמייה היזק! אי הכי, בונים את הכותל, בונים אותו מבעי ליה! אלא מאי? פלוגתא, אי הכי, שרצו לעשות מחיצה, שרצו להצות מבעי ליה! כדאמרי אינשי: תא נעביד פלוגתא. ואי היזק ראייה שמייה היזק, מאי איריא רצו? אפיל לא רצו נמי! א"ר אסי א"ר יוחנן: משנתנו - כשאין בה דין חלוקה, והוא דרצו. מאי קמ"ל? דכי לית ביה דין חלוקה כי רצו פליגי, תנינא: אימת? בזמן שאין שניהם רוצים, אבל בזמן ששניהם רוצים - אפילו פחות מכאן חולקין! אי מהתם, הוה אמינא: אפילו פחות מכאן - במסיפס בעלמא, קמ"ל הכא כותל. וליתני הא ולא ליתני הך! סיפא איצטריכא ליה: וכתבי הקדש, אע"פ ששניהם רוצים - לא יחלוקו. (ל"א: וכי רצו מאי הוי? ליהדר ביה! אמר רב אסי א"ר יוחנן: בשקנו מידו כו'. אדאשמעינן בשאין בה דין חלוקה והוא דרצו, לישמענין ביש בה דין חלוקה ואע"ג דלא רצו! אי אשמעינן ביש בה דין חלוקה ואע"ג דלא רצו, הוה אמינא: שאין בה דין חלוקה אפילו רצו נמי לא, קמ"ל. ומי מצית אמרת הכי? והא קתני סיפא: אימת? בזמן שאין שניהם רוצים, אבל בזמן ששניהם רוצים - יחלוקו; מאי לאו אכותל! לא, אמסיפס בעלמא. ליתני הא ולא ליתני האי! סיפא איצטריכא ליה: ובכתבי הקדש, אע"פ ששניהם רוצים - לא יחלוקו). במאי אוקימתא למתני? בשאין בה דין חלוקה, אי בשאין בה דין חלוקה, כי רצו מאי הוי? נהדרו בהו! א"ר אסי א"ר יוחנן: שקנו מידן. וכי קנו מידן מאי הוי? קנין דברים בעלמא הוא! בשקנו מידן ברוחות. רב אשי אמר: כגון שהלך זה בתוך שלו והחזיק, וזה בתוך שלו והחזיק.

2א. תורה תמימה במדבר כד/ב

(ב) וירא את ישראל - מה ראה, ראה שאין פתחי אהליהם מכוונים זה כנגד זה, אמר ראויים הללו שתשרה עליהם שכניה [ב"ב פ' א':⁸]

2ב. תורה תמימה הערות במדבר פרק כד הערה א

(א) ר"ל שצמצמו בניניהם באופן כזה שלא יראה אחד מהנעשה בבית חבירו, ומדת צניעות היא שלא תשלוט עה"ר, וכתב הרשב"ם דנפקא ליה שאמר כן מדאמר אח"כ מה טובו אהליך יעקב וכו', עכ"ל. ובתוס' כתבו דיליף מסוף הפסוק ותהי עליו רוח אלהים, עכ"ל. ויש לפרש דבריהם דהרשב"ם מדייק מהכתוב אח"כ מה טובו אהליך יעקב, דמזה נראה דסדר אהליהם מצא חן בעיניו עד שראוים הם שהשכינה תשרה עליהם ולכן אמר משכנותיך ישראל, וכמו שדרשו לקמן פסוק ה' ומשכנותיך ישראל, בקש שלא תשרה שכניה עליהם אמר ומשכנותיך ישראל, והתוס' סברו דהכונה לסיפיה דקרא כאן ותהי עליו רוח אלהים ואל תקרי ותהי אלא ותהי כלומר ראוי שתהי עליהם רוח אלהים. ודע דעל יסוד דרשה זו כתב רמב"ן בחדושו ריש ב"ב דהיזק ראייה הוא איסור דאורייתא ממש, ומה ששקיל וטרי הגמרא שם אם היזק ראייה שמייה היזק או לא, לאו בעיקר היזק דהיינו בפתיחת חלון כנגד חלון או דלת איירי דזה בודאי אסור מדאורייתא כמבואר, אלא שקיל וטרי בפרטי היזק ראייה כמו לענין פתיחת חלון לחצר השותפין או לענין שותפין שרצו לעשות מחיצה וכדומה. - ודע שכתב בעל העטור דף צ"ב דשטח המקום מהיזק ראייה אין לו שיעור ואפילו רחוק

כמה, ולכאורה צ"ע, דהא כתיב בפ' וירא ותשב לה מגד הרחק כמטחוי קשת כי אמרה אל אראה במות הילד, הרי דלהלאה ממתחוי קשת שוב אין כח הראיה שולט, ומבואר במ"ר שם דשיעור מטחוי קשת הוא אלפים אמה, וצ"ל דהכל לפי מה שהוא אדם, והגר שיערה בעצמה שכח ראייתה מגיע עד כמטחוי קשת, וז"פ. ופרטי דינים מענין היוזק ראייה בחו"מ ס' קנ"ד:

III. יסוד האיסור(ים)

1. ערוה"ש קנ"ו/ע עד "מונעו מעשייתו"
2. שו"ע קנ"ג/ו וסמ"ע שם ס"ק י ונתיבות שם ס"ק יח

שולחן ערוך חושן משפט סימן קנ"ג

סעיף ג

ג יז] לא יפתח אדם חלון לחצר חבירו; (יא יח) ואפילו אחד מהשותפים בחצר שבקש לפתוח לו חלון בתוך ביתו לחצר, מעכב עליו שותפו, יט] מפני שמסתכל בו ממנו. ואם פתח, יסתום. כ] ואם נתנו לו השותפים בחצר רשות לפתוח חלון או פתח, רשאי, והוא שלא יפתח פתח כנגד פתח או חלון כנגד חלון. הגה: [ה] כא] ובפתח כנגד פתח יב] לא מהני חזקה. והוא הדין בחלון נגד חלון (צ"י בשם רש"ם). כב] ויא בחלון נגד חלון מהני (טור בשם הר"מ). כג] ואם באו שניהם לפתוח בבת אחת פתח נגד פתח או חלון נגד חלון, אם אחד מהן אינו חסר וחבירו נהנה, [ו] יג] כופין על מדת סדום. כד] ואם שניהם כאחד חסרים, יעשו פשרה ביניהם (צ"י פרק חזקת); כה] אלא יד] ירחיק משהו זה מכנגד זה. כו] ואם הוא לחצר אחרת שנתנו לו רשות לפתוח פתח או חלון, צריך להרחיק מכנגד פתחו או חלונו של חבירו עד שלא יוכל לראות בו כלל. אבל פותח אדם לר"ה פתח בית כנגד פתח בית וחלון כנגד חלון, כז] ד [ז] אם טו] אינם גבוהים ד' אמות, מפני שאומר לו: הריני כאחד מבני ר"ה שרואים אותך. הגה: טז] והבא לבנות ראשון בעלייה, אם חבירו שכנגדו יכול לעכב עליו לומר: היום או מחר אפתח א' ותעכב עלי, ה' על ס' זה סעיף"ד טו ולטו יז. כח] ולמבוי, כל שיש למטה ממנו ג' בתים, ו יש מי שאומר שדינו כר"ה, כט] וי"א שכל שאינו מפולש אין דינו כרשות הרבים. יז] ז ל] פתח ל"ה ויש בזה היוזק ראייה לחצר שבצד ר"ה שכנגדו, חבירו יכול למחות בו (צ"י ומרדכי פ' דבב וז"ע מדקדוק הפוסקים). ואע"פ כן לא יפתח אדם חנות כנגד פתח או חלון חבירו, מפני שזה היוזק קבוע תמיד, שבני ר"ה עוברים ושבים ואינם מביטים בו תמיד, וזה יושב בחנות כל היום ומביט בפתח או בחלון חבירו; לא] לפיכך צריך להרחיק עד כדי שלא יהא יכול לראות בו כלל. לב] ויא שצריך ליוזר אדם יח] מלהסתכל בבית חבירו, עד שהוא נתפס כנגב בראייה ההיא כיון שאין לו טענה (צ"י פ' חזקת).

נתיבות המשפט חידושים סימן קנ"ד ס"ק יח

(יח) מלהסתכל. היינו אפילו הסתכלות מועט, ואף שאינו מתכוין לראות בו, מ"מ אסור לעמוד נגד בית חבירו להסתכל דרך שם, מפני שיהיה נחשד בעיני הבריות שעומד שם כדי לראות, וזה שסיים כיון דאין לו טענה, כלומר כיון שלדעת בני אדם אין לו טענה למה עומד שם, יחשדוהו שלראות נתכוין. סמ"ע [סקי"ד].

3. אנציקלופדיה תלמודית ערך "הזק ראייה", הקטע שמתחיל "ביסודו של הזק ראייה"

אנציקלופדיה תלמודית כרך ח, הזק ראייה [טור תרנ"ט].

ביסודו של היוזק ראייה כתבו ראשונים שהרי זה כמזיק בידים, כאדם הזורק חץ - "גירי-דיליה" 22 - ולכן אפילו להסוברים שבכל הרחקת נזקים על הניזוק להרחיק את עצמו²³, בהיזק ראייה מודים שהמזיק צריך להרחיק²⁴. ויש סוברים שהיוזק ראייה נקרא היוזק של ממילא^{24א}. יש מהאחרונים שכתבו ביסוד היוזק ראייה שתלוי במחלוקת ראשונים, שיש סוברים שהוא מזיקו ממש בשעה שרואה בחצר חבירו כשמשמש בה, ויש סוברים שאם בשביל כך לא היינו מחייבים אותו לעשות מחיצה כדי שלא יזיק את חבירו, שהרי יכול לומר לא אראה ולא אזיק, אלא עיקר היוזק הוא שהוא מונע את חבירו מלהשתמש בחצרו דבר של צנעא מחשש שיראהו, ואף על פי שמניעת ההשתמש אינה אלא גרמא, הרי גם גרמא בנזקין אינו אלא פטור מתשלום בעד היוזק, אבל אסור לעשותו²⁵, ורוב חיובי הרחקות נזקין גרמא הם²⁶.

4. ספר משכיל לדוד על במדבר כד/ב)

ב) שוכן לשבטיו וכו' ראה שאין פתחיהו וכו'. בש"ס ב"ב פ' חזקת לא איתמר אלא מה ראה ראה שאין פתחיהו אהליהו מכוונין זה לזה. ואמנם רבינו ז"ל קושטא דמלתא נקט שלא היו השבטים מעורבין אלא איש על דגלו כדכתיב והכא הכי רמיזא באמרו שוכן לשבטיו כלומר דברישא כתיב שוכן דר"ל כל חד וחד שוכן לבדו דמשו"ה כתיב בלשון יחיד והדר קאמר לשבטיו דמשמע כל שבט ושבת באפי נפשיה אבל בני השבט מעורבין וא"כ מאי שוכן אלא ה"ק כל השבט ביחד היינו במקום אחד ומיהו כל יחיד ויחיד לבדו לפי שלא היו בהן שנים דפתחו של זה כנגד פתחו של זה וכיון שנסתכל בלעם בדבר זה עלה בלבו שלא יקללם כמו שכתב רש"י בסמוך והוא עצמו מ"ש בגמרא אמר ראויים הללו שתשרה עליהן שכינה דכיון שראויים להשראת שכינה פשיטא דאין לקללם שהרי הקללה אתיא מס"א וכשורה שכינה דהיינו ברכה א"א לחול קללה. והטעם לזה דבשלמא אם היו השבטים מעורבין ליכא שום מעליותא במה שהיו פתחיהן שלא מכוונין דדינא הוא כדתנן התם

בפרק חזקת וטעמא משום היזק ראייה וי"ל דכל חד מה שלא פתח הפתח כנגד חברו לגרמיה הוא דעבד כדי שחבירו שכנגדו לא יסתכל בביתו וירע לו בעין הרע ועוד דאפילו אם היה זה רוצה לפתוח הלה מעכב עליו עפ"י הדין לפי שמתיירא מעינו רעה אבל עכשיו שהיו כל שבט בפ"ע וחד מנייהו היינו יוסף ידוע דלא שלטא ביה עינא בישא וא"כ לכל הפחות שבטו של יוסף היו יכולים להיות פתחיהן מכוונים דהיזק ראייה אין כאן שהרי אפילו יתן בו שכנו עין הרע הרי אינו שולט בו ומ"ט היו גם הם שלא מכוונים אלא מוכרח דלאו משום היזק ראייה עבד אלא בשביל צניעות שלא יבא להסתכל באשת חבירו וכדומה ולכך אמר ודאי דהואיל וצנועים כ"כ ראויין הן להשראת שכינה:

IV. עוד פרטי הלכה

כדאי לסקור כל סימן קנד (וגם קנז)

1. בזה"ו בכלל: פתחי חשן הל' נזיקין פרק יד הערה ד מ"ועכ"פ לא ידעתי" (7 ש' מסוף העמוד) עד "משכנות ישראל סי' לד". 2) ש' מסוף העמוד
 2. כופין: שו"ע קנז/א
 3. ברשות הרבים: שו"ע קנד/ג בסוף, וערוה"ש קנד/י-יא
 4. באינו יהודי --
- נזק נגדו: חזו"א ב"ק י/ג קטא הראשון ו-ג' שורות הראשונות של קטע השני, ופתחי חשן הל' נזיקין א הערה ב עד ד"ה ונראה, 8 ש' מסוף ההערה
- חיובו בנזיקין: ופתחי חשן הל' נזיקין פרק א הערה ב ד"ה ונראה, 8 ש' מסוף ההערה

Privacy, Databases, and Jewish Law, Ellis Weinberger Chapter Three

What are the concepts underlying the Jewish relationship to privacy?

This work was accepted towards a MSc. (Econ) in Information and Library Studies at the University College of Wales, Aberystwyth.

<http://www.cus.cam.ac.uk/~ew206/dissertation.html>

What are the concepts underlying the Jewish relationship to privacy?

"The fact that the neighbor knowingly suffered, for any length of time, other people to disturb his privacy, whether by peering into his premises or otherwise, does not prevent him from claiming the damage to be abated in the future. (B. Baba Batra 59b, Tur, Hoshen Mishpat 154:16); for it is not so much his own interest - which he may have waived - that is at stake, as rather a general interest in morality, decency, and public peace (Nachmanides and Alfassi, as quoted in Tur, loc. cit.)." (Cohn 1984, 66)

Cohn considers the various rulings, and proceeds to formulate a more general principle, which can be applied to privacy of the individual. Not only is there damage to the individual, but damage is foreseen to the community if privacy to the individual is infringed. Ensuring privacy for the individual helps to safeguard public morality.

"The protection of privacy in Jewish law goes beyond prohibiting the observation of another's activities. There is a legal duty to prevent the possibility of observation that would infringe another's privacy; the mere existence of such a possibility inhibits the freedom of an individual to act as he wishes in his home or courtyard." (Elon 1994, 1860)

Elon seems to be saying, that not only is the invasion of privacy forbidden, but the very creation of circumstances where privacy can be, or is likely to be invaded, is also forbidden. The underlying concept seems to be, that the individual must be allowed to carry out her affairs without the fear of surveillance.

"Thus, the Halachah insists upon the responsibility of each individual not to put himself into a position where he can pry into his neighbor's personal domain, and this responsibility can be enforced by the courts." (Lamm 1967, 303)

Jewish law seems to be saying, that every person is responsible for any invasion of privacy that they may be facilitating. The idea behind the law appears to be, that every person should be able to

assume that everyone is helping to safeguard everyone else's privacy.

"Visual or aural invasion of privacy is thus primarily a moral offence, and the civil law and its requirements of monetary compensation is derivative from it." (Lamm 1967, 304)

Invading the privacy of another individual is evil. This evil acts to the detriment of:

- a) the individual invading the privacy of the other
- b) the individual whose privacy is being invaded
- c) the community.

The Jewish laws are in place to prevent and stop the moral decline caused by privacy invasion.

When speaking of a national, central database for all vital information about a citizen Lamm says:

"What we are confronted with is an automated "evil tongue", institutionalized gossip computerized for instant character assassination....we may be sure that, by some as yet undiscovered law that issues from the depths of human and social perversity, all kinds of information will be forthcoming in an attempt to satisfy its insatiable appetite for more and more facts, regardless of their relevance, need, or accuracy." (Lamm 1967, 307)

"...the Halachah comprises more than civil law; it includes a sublime moral code. And its legal limit on voyeurism is matched by its ethical curb on the citizen's potential exhibitionism. It regards privacy not only as a legal right but also as a moral duty. We are bidden to protect our own privacy from the eyes and ears of our neighbours." (Lamm 1967, 308)

We also see, that the individual has a duty to ensure her own privacy. This seems to imply a moral duty to reduce the possibility of privacy intrusion into her own affairs.

"Man must tread the path of reverent privacy "with thy God" - for it is from Him that we learn this form of conduct and Whom we imitate in practicing it.

So sacred is this center of privacy in man that even God does not permit Himself to tamper with it; that is the meaning of the freedom of will, the moral autonomy of man." (Lamm 1967, 311)

Thus, privacy is part of what makes an individual liable for her actions. The individual knows that she has freedom of will, and that not even God enters into that part of her being. This perhaps is the basis for the morality of privacy, that in order to be moral, one both must have, and respect, privacy. Only because one has this moral autonomy is one responsible for one's actions. In order to ensure that one remains responsible for them, privacy for the individual must be maintained.

"...there never was surveillance by the state as to what one did in private or what opinions one held.

The very important biblical source for this liberal approach which is too often overlooked, is found in Leviticus (chapter 15, verses 13 and 28). Males and females become *temaim* (ritually unclean) because of certain emissions from their genitals. To be relieved of such a state they must undergo immersion in water, but first they must count clean days. A man must count and a woman must count - there are separate commands for him and for her. And after each command to count there appears an added word meaning "for himself" and "for herself". No one else counts for them. There is no supervision to make sure that they do not cheat and thus accelerate the process of becoming *tahor* (ritually clean). They are on their honor. Thus the Talmud interprets the verses. And in this way it expanded the right to privacy some 2,000 years ago." (Rackmann 1982, 31)

God wants the Jewish people to serve God by choice. That means that they must be free to choose whether to serve God or not. Therefore surveillance, sanctions, and observance due to pressure exerted by the community are not encouraged by Jewish law. A holy people will carry out the wish of God without sanctions and out of free will.

"Judaism,... wants Jews to perform the commandments without coercion and without the presence of sanctions because the goal of the commandments is human perfection: the perfect man acts out of inner conviction and not because of threats from without.

It is in the light of the goal of human perfection that one can fathom more easily why Judaism

places such importance on the privacy on one's religious opinions and performance. Anything comparable to a police state destroys or lessens the possibility of cultivating the voluntary aspect of one's religiosity" (Rackmann 1982, 32)

Religious observance is most meritorious when given freely. Privacy increases the likelihood of a holy people emerging, based upon the willing observance of God's commandments. The need for privacy is thus based upon the moral imperative to produce a righteous nation.

"Why is it that a person so desperately needs privacy? Surely it is to develop his own unique combinations of talents and abilities with which the Creator endowed him. Only by utilizing his inner abilities and talents can any individual attain fulfilment of his own self and approach an understanding of the personal relationship which exists between himself and G-d. This coming close to the G-dhead is what we term Kedusha - holiness, and it cannot be attained in a setting wherein the individual does not have the privacy of "inner space" ". (Cohen 1981, 57)

Judaism sees that there are two ways to achieve public morality. There is morality born of inspiration, and there is morality born of fear. Judaism values morality born of inspiration. Only with the space given by privacy can one come closer to God. Observance and prayer are both tools in this process, and they are enhanced by privacy. The next chapter will apply the moral concepts discussed here to the problems raised by data surveillance.

<http://www.nytimes.com/2007/11/04/weekinreview/04green.html?pagewanted=all>

CURTAINS OPTIONAL There are degrees of urban exhibitionism at the Richard Meier apartments beside the West Side Highway in Manhattan, where this mode of living is catching on.

By PENELOPE GREEN

Published: November 4, 2007

JEREMY FLETCHER and Alejandra Lillo, designers at Graft, an architecture and design firm based in Berlin, Beijing and Los Angeles, were working out a dialogue between voyeurism and exhibitionism, they said, when they designed the swooping, shiny white interiors of the W Downtown, a glass-walled condominium tower to be built in 2009 in Manhattan's financial district.

VIEW TO A THRILL Today's glass-walled inhabitants are more prosaic, less Hitchcockian than the Jimmy Stewart kind.

Not only will the building's glass walls allow W residents to see, and be seen by, passers-by on the street below, but Mr. Fletcher and Ms. Lillo have created peekaboo features within each apartment, like a window between the kitchen and the bedroom, and a bathroom that's a glass cube, allowing residents to expose themselves to their roommates and family members, too. The idea, Mr. Fletcher said, was to frame and exhibit the intimate details of life, or at least ones that would be aesthetically pleasing, "like your silhouette in the shower."

"We are creating stages for people to perform on in some way, but it's a very scripted and considered display," he said. "Cooking could be a display, for example, with your partner watching you from the bedroom."

He talked about tuning the privacy of each room, using shades or scrims to have larger or smaller openings, as you would change the aperture of a camera. "So if you don't want your partner to see you shaving your legs in the shower," he said, "you can pull the shade."

Like the clothes Marc Jacobs designed for his own label and for Vuitton this fall — skirts bunched into the waistbands of pantyhose at the back, see-through dresses with bras and panties sewn onto them — Graft's peekaboo interiors are a sly commentary on a culture that continues to find new ways to display ever more intimate, and mundane, details of domestic life. In a YouTube world, one's home is no longer

one's private retreat: it's just a container for the webcam.

In New York City, where the streetscape is being systematically remade by glassy towers like the W, which have been spreading like kudzu in the seven years since the first two terrarium-like Richard Meier buildings went up on the West Side Highway, the lives of the inhabitants are increasingly on exhibit, like the performance art wherein the artists "live" in a gallery for 24 hours and you get to watch them napping or brushing their teeth.

It's not always a pretty picture.

In September, Curbed, the feisty New York City real estate blog, posted a photograph of a newly completed, glass-walled condo building on East 13th Street. You could see right into the apartments, which looked most like messy dorm rooms. It was a grubby retort to the marketing hoo-ha that surrounds these now ubiquitous buildings and trumpets a sleekly attractive lifestyle accessorized by midcentury modern furniture and designer clothing. There were unmade beds jammed right up against the glass, mangled paper Venetian shades, a towel over a chair.

Accompanying the photo was a report of a sighting of a guy in boxer shorts doing push-ups. "Doesn't the first condo association meeting need to include a window coverings workshop?" the post wondered plaintively.

City life has always been to some degree a public performance, and one of its pleasures is the opportunity to catch a glimpse of other habitats, to watch the movie of others' lives through a half-drawn curtain, as Jimmy Stewart did in "Rear Window." But in the same way overheard phone conversations used to be tantalizing until cellphone use reached saturation point — "I'm on 14th and Fifth," bellows the guy into his Bluetooth, and your ear — ogling other people's apartments is no longer so appealing, and holds about the same narrative punch as the inane muffin video (homemade by some teenager in his kitchen) my daughter watches over and over on YouTube.

Indeed, the computer is an eerie (or dull, depending on your point of view) twin to the glass apartment, the Facebook profile page with its status updates its closest emotional kin — Mary is asleep! Jim is working hard! Lucy has "friended" John! There is a behavioral connection between the unconsciously "for show" lives of those living in glass condos and the consciously "for show" lives of those spending more and more of their time online, where domestic activities are recorded in achingly specific detail. The result is a cultural confusion about private and public.

Sherry Turkle, a psychologist and the director of the M.I.T. Initiative on Technology and Self, sees the glass towers as expressions of "a turning point in form."

"There is real confusion about intimacy and solitude," said Professor Turkle, who for more than two decades has been studying computers and the people who love them. "Are we alone in these buildings, facing the anonymity of the city, or are we connected to the city? What do we show and what do we hide?"

"That mirrors what happens when we're on the computer, on our networks in Facebook. We are no longer able to distinguish when we are together and nurtured and when we are alone and isolated. I can be in intimate contact with 300 people on e-mail, but when I look up from my computer I feel bereft. I haven't heard a voice, touched a hand, for hours or days. I think people are no longer certain where the self resides."

These buildings, she suggested, tell a story of anxiety, not exhibitionism.

Jeffrey Cole, the director of the Center for the Digital Future at the University of Southern California Annenberg School for Communication, has been researching teenagers and their digital communities, where the glass house metaphor feels most urgent, and most dangerous.

"My experience is that teenagers, and teenage girls especially, don't know that on Facebook they're living in a glass house," Professor Cole said. "They are lulled into a feeling that in their networks it's just them and their friends who only have their best interests at heart. And who will always have their best interests at heart. They have very little sense of permanent record. I think essentially we have no

privacy, or we have fewer and fewer areas we can retreat safely into.”

The open plan interiors and glassy walls of Modernist architecture were the expression of an urban culture relaxing, said Winifred Gallagher, the author of “House Thinking: A Room-by-Room Look at How We Live.” Pointing to Modernism’s first moments in the beginning of the 20th century, she said, “All of a sudden, we didn’t want to be private and cut off.” As it comes around again, Ms. Gallagher notes the same message, but with a wrinkle:

“New York City used to be a city of steel grates and bars on the window. It was a very unsafe place. Today, the city is spectacularly safe. Glass tells that story. Philip Johnson’s glass house used to be something you could only have in New Canaan. Now it’s something you can have in the city. Of course, there’s always the thought, how comfortable are you with the predator looking in your window? There’s something similar going on with the Internet, the idea of connecting to your ‘neighborhood,’ and maybe not knowing all you should about who’s there with you.”

In the 1970s, the psychologist Irwin Altman studied how people developed relationships by using a method of “openings and closings,” as he put it the other day.

“They gradually open themselves up, at very superficial levels of their personalities, and carefully move on to more intimate areas,” he said, as if opening doors in a house. He described his theory of privacy regulation: that in order to balance the times individuals feel exposed, or open, they need to have times when they are closed and alone.

“One of the ways they do this is in their homes,” Mr. Altman said. “Our living rooms are our public rooms, where we show our best selves, our best things, showing off what’s of value to us and what we treasure. And then there are places like bedrooms that are off limits, and only the people who know us intimately are allowed access.”

If a society as a whole has been “open” 24/7, it stands to reason it is due for a bit of a shutdown. Maybe that’s why the architect Costas Kondylis switched the plan for a 31-story condominium in the East 60s from all glass to limestone. Glass, he said, turned out to be “too much of a déjà vu kind of thing.”

Correction: November 11, 2007

An article last Sunday about the recent de-emphasis of privacy in architectural design misidentified the program headed by Sherry Turkle, a psychologist who commented on the significance of glass towers. She is the director of the M.I.T. Initiative on Technology and Self; she is not the director of the Program in Science, Technology and Society, though she is a member.